

Danielpa Qelqan — Tawaq Chunka Pusaqniyuq

Sut'inchay Profecíata qhawasqan: Habacucpa visiónninpa, iskay tablaskunapa, hinaspa “sapa p'unchaw” nisqapa pakasqa mysteryonpa ancha allin yuyaynin Biblia nisqapa qhawayninpi

Jeff Pippenger
2024-01-12

Yachaypa yapakuy, mayqanmi Ulai Mayu rikch'aypi rikuchisqa kashan, chaymi qhipaqllapi Habacucpa iskay tablankunapi qillqasqa karqan.

“Paykuna qhawarqanku iskay kutin hamuqninmanta pacha kasqanta yuyasqanku profeciakunawan kуска t'ikasqa kachkarqa yachachiy, paykunapa mana yachasqa, suyasqa kasqankuman hinallataq tupa, hinaspa kallpacha paykuna mana llakikuspalla suyanankupa iniyi, kunan yuyayninkuman tutayaq kasqan pacha chayqa tiempollanpi sut'inchasqa kanqa.”

Kay profeciakunamanta huknin karqa Habacuc 2:1–4 nisqaqa: “Qhawaqniy patapi sayasaq, torre patapipas churakusaq, qhawasaq ima nisqanta payqa ñoqaman, imatataq kutichisaq cheqaqchasqa kashaqtiy. Hinaspa Señor kutichiwara, nispá: Qelqay rikuchisqata, sut'itaqtaq qelqay tablaskunapi, ñawinchaspa leyenqa kallpayta atinampaq. Rikuchisqaqa churasqa pachapaqqa manaraqmi chayanraqchu, ichaqa tukukuyninpi rimanqa, manataq llullakunqachu: unaychasqaqa suyasqayki; imaraykuchus cheqaqtapuni hamunqa, manam qhipanqachu. Qhawariy, hatunchakusqa almanninqa mana cheqanchu ukhunpi: ichaqa chanin runaqa iniyinwanmi kawsanqa.”

“Ña 1842 watapiña, kay profeciapi qespichisqa kamachiyqa: ‘qillqay rikch'ayninta, sut'itaq ruwakuy tablaskunapi, ñawiriq runa kallpachunpaq,’ nisqaqa Charles Fitchman yuyayman churarqun Danielpa hinaspa Apocalipsispa rikch'ayninkunata sut'inchananpaq huk proféticota siq'ichasqa tablata wakichinanta. Kay tablapa llusichisqa kasqanqa Habacucman qosqa kamachiy hunt'asqa kasqan hina qhawarisqa karqa. Ichaqa manam pipas chay pachapaq repararquchu rikch'ay hunt'akusqanpi sut'i hina qhipayay kasqanta—huk suyay pacha kasqanta—chay kikin profeciapi rikuchisqa kasqanta. Chay llakikuy qhipamanmi kay qillqasqa simikuna ancha allin yuyayniyuq rikurirqan: ‘Rikch'ayqaraqmi huk churisqa pachapaq kashan, ichaqa tukukuyninpi rimarinqa, mana llullakuspa; qhipayaptinqa, suyay ari; imaraykuchus cheqaqtapuni hamunqa, manam qhipayanqachu.... Chay chiqap runaqa iniyinwanmi kawsanqa.’ The Great Controversy, 391, 392.”

Habacucpa iskay qillqasqan tablankunapa profecia hina iskay testigokunam. Biblia nisqanman hina, cheqaq kayta sayachinapaqmi iskay testigokunata huñunanku.

Ichaqa mana uyariqta munanmanchu chayqa, hukta utaq iskaytawan pushaykiwan apariy, iskay utaq kinsa testigokunapa siminpi llapa rimay takyasqa kananpaq. Mateo 18:16.

Habaquqpa iskay tablankuna (1843 chaymanta 1850 watakunapi ñawpaq pionerokunapa siq'inchaskankuna) hukninwan huknin pataman churakuspaqa, Millerpa musquyninpi kaq

cheqaqkunata, quri rumi hinallataq karqanku, takyasqankuta takyachin. 1843 watapi pantasqa, ñawpaq tablapi rikuchisqa, iskayñiqin tablawan pataman churakuspaqa, rikch'aypa suyasqa pacha kasqanta sayarichin. Millerqa (chay historiapi unanchasqa ricchakuq) tapurqan imatachus ninan karqan chay historiapa rimanakuy chawpinpi.

Sayarisqaymi patapi sayasaq, torre patapipas churakuspaq; suyasqaytawan qhawasaq imatachus pay niwanqa, hinaspataq imamanta kutichisqayta allinchanasqa kaptin. Habacuc 2:1.

Señorqa Miller-ta kamachirqan rikuchisqanta qillqanampaq, hinaspan musk'uyninpi chay rikuchisqata waqaychakuq kajunta wasinpa chawpinpi kaq mesaman churaykurqan.

Hinaspa kutichiwarkan, nispa: Qillqay rikuchisqanta, sut'itaq ruraspa tablaskunapi, chayta ñawirispaga kallpachun. Habacuc 2:2.

Chayqa qillqasqa t'aqakunaqa sut'ichinku suyasqa pacha hinallataq ñawpaq kaq llakikuyta.

Chay visiónqa huk ñawpaqchasqa p'unchaypaqraqmi kashan; ichaqa tukukuyninpiqa rimanqa, manataq llullakunqachu. Ñawpaptinqa, suyay chayta; imaraykuchus cheqaqtapuni hamunqa, manam ñawpanqachu. Habacuc 2:3.

Yachaypa yapaynin paqarichisqan kimsa-pata pruebay rikch'ariynin (Millerpa joyankuna) chaymanta rikuchisqa kanku.

Qhawariychis, paypaqa alman kisisqa kaptinqa manam cheqaqchu paypi: ichaqa chiqap runaqa kawsanqa iñiyninwan. Habacuc 2:4.

Ishkay laya adoradorkuna rikurichisqa kanqaku Danielpa chunka iskayniyuq qillqapi pruebapa rurasqanwan.

Hinaspan nispaq, Riy, Daniel: simikunaqa wichq'asqa, sellasqa kachkan pacha tukukuyninkama. Achka runakunaqa ch'uyachasqa kanqaku, yurahyasqa kanqaku, hinaspa pruebasqa kanqaku; ichaqa millay runakunaqa millayta ruwanqaku: millay runakunamanta mana mayqenninpas entiendenqachu; ichaqa yachaqkunaqa entiendenqaku. Daniel 12:9, 10.

Danielpa yachaqkunaqa Mateo iskay chunka phisqapi yachaysapa sipaskunam kanku; paykunaqa iñiypa qespichisqañam karqaku. Mana allin runakunaqa mana yuyaysapa sipaskunam karqaku, hinaspa hatunchakuspa oqharikurqaku. Millerpa musquyninpa tukukuyninpi, alhajakunaqa chunka sipaskunamanta rimaypi aceitem riqsichin, chaymi karqa willakuynin.

“Diosqa mana yupaychasqachu kan, pay qespichiwasqanchik willakuykunata mana chaskispaqa. Chhaynapiga qori aceite-ta mana chaskinchikchu, mayqentan payqa sunqunchikkunaman pouraspa munan, tutaypi kaqkunaman churasqa kananpaq. Waqlayasqa qhayna qayakuq simi chayamunan p'unchawpi: ‘Qhawariychik, noviota hamushan; lloqsiychik tinkuq rinaykichikpaq,’ santo aceite-ta mana chaskiqkuna, Christoq graciata sunqunkupi mana waqaychaqkunaqa, mana yuyayniyuq vírgenes hina, tarinqaku mana alista kasqankuta Señor-ninkuta tinkunankupaq. Paykunaqa mana atinkuchu kikinkupi aceite-ta tarinankupaq, hinaspa kawsayninkuqa thuñisqa tukukun.” Review and Herald, July 20, 1897.

Qhipa p'unchaykunapi Millerpa joyankunapa k'anchariynin chunka kuti aswan qhapaqta k'anchanqa, hinaspataq iskaynin—chunka yupaypas k'anchaypas—huk pruebaypa unanchankuna kanku. Qhipa p'unchaykunapi, Millerpa musquyninpa tukukuyninpi rikuchisqa hina, cheqaq kaypa k'anchariynin, Habacucpa tablankunapi rikuchisqa, huk pruebayuq willakuq qillqata paqarichin, mayqinchus chunka sipaskunamanta yachachikuypi “Chawpi Tuta Qapariy” nisqa willakuq qillqawan rikuchisqa kachkan. Chay pruebayakuy ruwanakuyqa Millerita historiapa pruebayakuy ruwanakuywan kutimuymin, imaraykuchus chunka sipaskunamanta yachachikuyqa qhipa p'unchaykunapi sapa letrankama kutimun.

“Achka kutiq rikuchiwanku chunka sipaskunapa yachachikuyninman, pichqaqa yuyaysapakunam karqanku, pichqataq mana yuyaysapachu. Kay yachachikuyqa hunt'asqam karqan hinaspa hunt'akullanqataq sapa rimanta hina, imaraykuchus kay pachapaqmi huklla aplicacionniyoq, hinaspa, kimsa kaq angelpa willakuynin hina, hunt'asqam karqan hinaspa pacha tukukunankama kunan chiqaq-kasqan kachkanqaraq.” Review and Herald, August 19, 1890.

Chunkaqa yupayqa huk pruebaypa unanchanmi, chay chunka p'unchaykunapa tukukuyninpiqa Danielwan kimsa allin runakunapas rikuylla sumaq-aswan sumaq karqanku, aswan wirapas, Babiloniapa mikhunanmanta mikhusqakunamanta nisqaqa. Habacucpi representasqa hatunchakuq runaqa, presunciónwan kawsaspa, mana feewanchu, Babiloniapa carácter-ninta wiñachirqan. Millerite historiapiqa paykunaqa Babiloniapa ususinkuna tukurqanku, hinaspa Habacucpiqa papadopa profético característicaskuna llamk'achisqa kachkan, chay mana feewan kawsayta akllaqkunapa carácter-ninta reqsinapaq.

Qhawariy, almanqaq sonqon sunqunqa mana cheqanchu paypi: ichaqa chiqap runaqa kawsanqa iñiyinwanmi. Arí, vinowan huchallikusqanraykum payqa hatunchakuq qhari, mana wasinpi tiyaqchu, munaqayninta ukhu pacha hina mast'ariq, wañuy hina kaq, mana hayk'aqpas saqsachikuy atiychu; aswanpas tukuy llaqtakunata payman huñun, tukuy runakunataq payman qutuchin. Manachu kaykunan tukuy paypa contranpi huk tinkuchi simita oqarinqaku, huk asipayay rimayta paypa contranpi, nispá: “Ay, mana paypa kaqta yapaqman! Hayk'aqkama? Hinaspa t'uqu allpawan kikinta q'ipichikuqman!” Manachu usqhaylla hatarinqaku qanmanta k'iríqkuna, rijcharinqakutaq qanta ñak'achíqkuna, qantaq paykunapa apasqan kananpaq kanqi? Achka llaqtakunata qichusqaykirayku, runakunapa puchuqninkuna qantapas qichusunkaku; runakunapa yawarninrayku, hallp'apa, llaqtapa, hinaspa tukuy chaypi tiyakuqkunapa maqanakuy rayku. Habakkuk 2:4–8.

Mateo iskay chunka phisqayoqpi ñisqa vírgeneskunaman hamuq pruebay procesoqa huk clase adoradorkunata paqarichin, paykunaqa norte llaqtapa reyninpa (papadopa) caracterninta wiñachisqankumanta; paymi sapaq poder kani, mayqenqa “achka nacionkunata saqueasqa.” Papadopa poderninqa mana yuyasqapi k'anisqa rikukun, hinallataq Jezabel allqokunaq mikusqan hina.

Kaymi nin Señor: Qhawariychis, huk llaqta hamun norte suyomanta, hatun naciontaq hatarichisqa kanqa kay pachapa tukuy k'uchunkunamanta. Paykunaqa arconta hinaspa lanzata hap'inqaku; mana kuyapayakuqmi kanku, manataq khuyapayakuyniyuqchu; siminkuqaq lamar

qaparishaq hina qaparinqa; caballokunapi sillakusqataqmi hamunqaku, maqanakuyapaq runakuna hina wakichisqa, qanpa contraykipaq, Sion ususí. Chaymanta willakuyninta uyarisqayku; makiyku pisipayarun; llaquy hap'isqayku, nanaytaq, wachakuypi warmipaq hina. Ama llusqiychu chakraman, amataq puriychu ñanpi; imaraykuchus awqapa espadan hinaspa manchakuyqa muyuriqninpi kashan. Llaqtaypa ususin, llaqt'a p'achawan watakuy, uchpaman k'uchuykuy; huk sapallan churipaq hina waqayta rurakuy, aswan hayk'uchikuq llakiywan; imaraykuchus waqllachiqqa usqhayllam ñoqaykuman hamunqa. Jeremías 6:22–26.

Habacucpa iskay clasekunanta kaykunam: ñiyninwan qhispichisqa runakuna, hinaspa Babiloniapa yachachikuyninkunata mikhuspa upyasqa runakuna. Millerpa musquyninpa qhipa p'unchaykunapi, vírgenes hina rikuchisqa kaqkunaqa, Cristoq caracterninta wiñachinku chaymi Diospa sellonta chaskinku, utaq papadopaq caracterninta wiñachinku hinaspa bestiapa marcanta chaskinku.

“Chay pacha chayamunña cheqaq k'anchay moral tutayay ukhupi llihipunampaq. Kimsa kaq angelpa willakuyninpa kay pachaman apachikamun, runakunata waqaych'aspa animalpa señalninta utaq paypa rikch'ayninpa señalninta mat'ankupi utaq makinkupi ama chaskinankupaq. Kay señalta chaskiyqa animal rurasqa hina kikillan yuyayman hamuyta nin, hinaspa kikillan yuyaykunata sayachiyta, Diospa siminpa chiqan contranpi. Llapa kay señalta chaskiqkunamanta Dios nin: ‘Paypas Diospa piñakuyninpa vinonta upyanqa, chayqa mana imawanpas chaqrusqa, paypa phiñakuyninpa kopanman hich'asqa; hinaspa ninawan azufriwan ñak'arichisqa kanqa santo angelkunapa ñawpaqenpi, hinaspa Corderopa ñawpaqenpipas.’”
Review and Herald, 13 de julio de 1897.

Babylonpa vinonta upyaq ñustakuna, tukuyninpi, Diospa phiñakuyninpa vinonta ukyanqaku. Isaiaspqa, Efrainpa machasqakunaqa qhawayniyuq mana kaynin machayta rikuchinku imakunata tikraspa chinkachispa; chay ruwayqa “mankap rurana allpa” hina yupaychasqa kananpaqmi.

“sapa p'unchaypa” nisqapa Cristo nisqawan rikuchisqa kasqanmanta reqsisqa kayqa, “sapa p'unchaypa” nisqap cheqaq kayninta umalliqman tikran, imaraykuchus “sapa p'unchaypa” nisqapa satanásman unanchaqmi. Millerpa “sapa p'unchaypa” nisqata paganismo kasqanmanta reqsisqanqa Habacucpa tablankunapi chiqapta rikuchisqam. Millerpa Tesalonicensespi qillqasqa pasajeta tarisqa, chaywanmi yacharqa “apanakusqa” kaq paganismo kasqanta, chayhina “huchayoq runa”, Diospa templonpi tiyakuq, rikurichisqa kananpaq; kayqa Iskay Tesalonicenses, iskay ñiqi capitulopi tarisqa hatun cheqaq yachachikuymi.

“Ñawpaqmanmi ñawirirqani, chaypim mana huk kaqta tariyranichu maypinchus pay [sapa p'unchay kaq] rikurqa, aswanpas Danielpilla. Chaymantataq [huk concordanciapa yanapayninwan] paywan t'inkisqa simikunata hap'irqani: ‘qichuy;’ payqa sapa p'unchay kaqta qichunqa; ‘pacha sapa p'unchay kaq qichusqa kananmanta,’ hinaspa wakinkuna. Ñawpaqmanmi ñawirirqani, chay qillqapi mana ima k'anchaytapas tarisqayta yuyarirqani; qhipamanmi 2 Tesalonicenses 2:7, 8-man chayarqani. ‘Mana allin kaypa pakasqa willakuyninpa ñanmi llamk'ashan; ichaqa kunan hark'aq kaqqa hark'anqa, ñanpi qichusqa kanan kama, hinaspaq chay mana allin runa rikuchisqa kanqa,’ hinaspa wakinkuna. Chay qillqaman chayaspaymi, ay, ancha sut'i, ancha hatun k'anchaywan cheqaq rikurirqa! Chaymi kashan! Chaymi sapa p'unchay kaq! Allinmi, kunanqa, imataq Pablo niyta munan

‘kunan hark’aq kaq’ nisqanwan, icha ‘hark’aq’ nisqanwan? ‘Hucha runa’ nisqawan, ‘mana allin runa’ nisqawanqa Papakaymi niyta munan. Allinmi, chayqa, ¿imaqtaq Papakayta hark’an mana rikuchisqa kananpaq? Arí, Paganismom; chayqa, ‘sapa p’unchay kaq’ nisqaqa Paganismom niyta munan.” —William Miller, Second Advent Manual, página 66.” Advent Review and Sabbath Herald, 6 de enero de 1853.

Tesalonicensespi “sapa punchawllapi rurana” nisqapa nisqan ima niyninmi, Miller tarisqan hina, chay pasajeq hatun kaq chiqaq yachachiyin. Pabloqa, “chiqaqta mana munakunku” nispa, chayrayku kallpayoq pantasqa yuyayta chaskinqaku nista reqsichispa, aswan cheqaqtapuni chiqaqman cheqnikuyta llapa hina reqsichin; ichaqa chay pasajemanta chiqanmanta rimarisqan chiqaqqa kaymi: “sapa punchawllapi rurana” nisqaqa pagano Romata sut’inchin.

Kikinpa k’anchayninqa ñawinmi: chayrayku ñawiyki sapaq, llamp’uq, mana iskayrayasqa kaptinqa, tukuy kurkuyki k’anchaywan hunt’asqa kanqa. Ichaqa ñawiyki mana allin kaptinqa, tukuy kurkuyki tutayaywan hunt’asqa kanqa. Chayrayku ukhunpi kachkan chay k’anchayqa tutaychu kaptin, ¡may hatunmi chay tutayqa! Mana pipas iskay patrónkunata serviya atinchu: hukninta cheqnista huknintata munanqa; utaq hukninman hap’ipakuspa huknintata pisipachanqa. Manan Diosmanpas mamonmanpas serviya atinkichikchu. Mateo 6:22–24.

Cheqaqa kawsan hukllam: cheqapaq munakuy, utaq cheqaqta cheqnikuy. Mana chaupipi sayanakuy kanchu. Mateo iskay chunka phisqayoqpi mana yuyayniyoq ñust’a sipaskunaman hamuq sinchi pantachiyqa sayarin Millerpa alhajankunapa k’anchayninta qhespichisqankumanta, chaykunam qhipa pruebata rikuchin. Ñawpaq Israelpa qhipa pruebanta chunka kaq prueban karqan, hinaspataq qhipa p’unchaykunapi Millerpa alhajankuna chunka kutita aswan k’anchan. Millerpa alhajankunata qhespichiypa unanchanqa “sapa p’unchay” nisqami, chayta Efrainpa machasqakuna Adventismopa kinsa kaq mirayninpi tikrarachirqanku. “Sapa p’unchay” nisqaqa supaymanta hamuq paganismopa unanchanmi. Chay machasqakuna llulla alhajata yaykuchirqanku, chayta waqlliq Protestantismomanta apamuspa, “sapa p’unchay” nisqata Cristopa unanchan kasqanta reqsichinankupaq.

Millerpa alhajankunamanta hamutayninqa wiñachisqa kasqan historiaraykum pisiyachisqa karqa. Iskay kaq hamuynin qhepaman kaq sut’inchasqa willakuy kasqanmanta chiqap yuyaychasqa kaspan, papakuna kamachiypa wañuypaq nanay t’akaynin 1798 watapi, Danielpa iskay ñiqinpi kaq tawañiqin, tukukuq kay pachapi qhapaq suyu sapallanta reqsichiyta atinman karqa. Millerqa “sapa p’unchaw” nisqamanta hamutayninpi pisiyachisqa karqa, imaraykuchus paypa testimoniun ninmi, revelaciónrayku huk sapaq yachaymanta aswan allin yachakuy ñanman pusasqa kasqanta; chaypi nirqan Biblianta, Crudenpa Concordanciaanta llamk’asqanta, hinallataq wakin periodikunatapas ñawirisqanta. Chay hina yachakuyta akllakusqanqa, sunitam paypa yuyayninman hamusqa karqa.

“Chunka, chunka iskay chunka watakunapi deísta kasqaykama, llapa historiakunata tarisqayta ñawirqani; ichaqa kunanqa Bibliata munarqani. Paymi Jesusmanta yachachirqan. Chaywanpas, Bibliapa achka rakinmi ñuqapaq tutayasqa karqan. Wata 1818 utaq 19-pi, huk amigonwan rimashaqtiy, payta watukukuq risqaymanta, paymi deísta kasqay pacha reqsiwarqan hinaspa rimarisqayta uyarirqan; chaymi aswan allinta yuyachikuq hinalla tapuwarqan: ‘Kay

qillqasqamanta chay qillqasqamanta ima yuyanki?’ nispá, deísta kasqay pacha mana chaskisqay ñawpa qillqasqakunaman rikuchispa. Ñoqaqa entienderqani imarayku chayta ruwasqanta, hinaspa kutichirqani:—Sichus pacha qoywankiqa, imata niytas munasqanku chayta nisqayki. ‘Hayka pachatan munanki?’ Mana yachanichu, ichaqa nisqayki, nisqani, imaraykuchus mana creenichu Diospa huk revelaciónta qosqanta mana entiendesqa kananpaq. Chaymantam yuyaychakurqani Bibliayta allinta yachakuyta, Santo Espiritupa ima ninanta tarinaypaq creenispay. Ichaqa chay yuyayta rurasqayta hina, kay yuyay hamuwarqan:—‘Sichus huk pasajeta tariwaq mana entiendesqaykita, imatataq ruwanki?’ Chay Bibliata yachakuy niraq llank’anam yuyayman hamuwarqan:—Chay pasajekunapi simikunata hap’isay, Bibliapa tukuyti qatiq rispa, chayhinam imata niy ninanta tarisay. Crudenpa Concordanciaanta charirqani, mayqinmantachus yuyani kay pachapi aswan allin kasqanta; chayraykum chayta Bibliaywan kуска hap’irqani, hinaspa mesayman tiyaykuspa, mana imatapas huk ñawirqanichu, periodikokunallata pisillata, imaraykuchus Bibliaypa ima niyta munasqanta yachanaypaq takyasqa karqani. Apollos Hale, *The Second Advent Manual*, 65.”

Millerpa joyankuna manam yachakuyta qhawaynillawan reqsichisqa karqanku, aswanpas Diosmanta chiqap revelaciónwanpas.

“Tayta Diosmi angelninta kachamurqan mana Bibliata creeq huk chakra llamkaq runapa sonqonta kuyuchinampaq, profeciakunata maskhananpaq pusananpaq. Diospa angelkunan sapa kuti watukuq hamurqanku chay akllasqa runaman, yuyayninta pusananpaq hinaspa Diospa llaqtanpaq wiñaymanta tutayasqa kasqa profeciakunata entiendenanpaq kicharinanpaq. Paymanmi chiqap kachkanapa watun simipa qallariynin qorikurqan, hinaspa huk t’inkimanta huk t’inkikama maskhananpaq pusasqa karqan, chaymanta Diospa Siminta mancharisqa admiraciónwan qhawan kama. Chaypim rikurqan huk hunt’asqa chiqap kaqkunapa watunta. Chay Simi, mana Diosmanta samasqa kasqanta pay yuyasqan, kunanqa qhawayninpa ñawpaqninpi sumaq kayninwan hinaspa k’anchayninwan kicharikurqan. Paymi rikurqan qelqqa huknin qelqata sut’inchasqanta, hinaspa huk pasaje entiendenanpaq wisq’asqa kaptin, Simipa huknin partiypi tariq imatachus chayta sut’inchaqta. Diospa sagradu Siminta kusikuywan hinaspa aswan ukhu respeto hinaspa manchakuywan qhawaq karqan.” *Early Writings*, 230.

Warmi White nisqan rimaypi niptinmi: “Diosmi kachamurqa Angelninta” Miller-man, chayqa reqsichinmi Gabriel kasqanta, paylla Miller-man kachamusqa angel kasqanta; imaraykuchus “Angelnin” nisqa sutichayqa Gabriel-manmi qosqa kashan.

Angelpa siminkuna, “Ñoqaqa Gabriely kani, Diospa ñawpaqenpi sayaq,” nisqan, rikuchin hanaq pacha Diospa courtinkunapi ancha hatun yupaychasqa chiqanta charisqanta. Danielman willakuywan hamuspan, nirqan: “Kaykunapi mana pipas noqawan kуска sayanichu, aswanqa Miguel [Cristo], qankunay Príncipeyniyki, payllam.” Daniel 10:21. Gabrielmantayqa Qespichiq kay Revelaciónpi rimarin, nispá: “Payqa kachamurqan, hinaspa angelninwan señalta ruwarqan sirviente Juanman.” *Revelation 1:1*.” *The Desire of Ages*, 99.

Gabrielqa huk angelkunaqa cachasqa karqanku Millerpa yuyayninta pusananpaq hinaspa “Diospa llaqtanpaq wiñaymanta tutayasqa kachkan profeciakunata hamutayninman kicharinanpaq.” Willakuyninqa mana sapaqllachu yachayman hina qelqakunata llamk’asqanwan wiñachisqa karqa,

aswanpas divina revelaciónwanpas. Bibliata yachananpaq llamk'achisqa kikinqa yuyayninman hamusqa karqa. Diosqa cheqaqta yuyayninchikman apamuchkaptinqa, chayqa divina revelaciónmi, mana Bibliata allin rakiy nisqa ruwaypa ruwasqanmanta cheqaqman chayasqachu. Millerqa iskaynintam ruwarqa, ichaqa divina revelaciónqa kanan karqa imayna “sapa p'unchay” nisqa yachayta hamut'arqanman chayanarpaq.

Miller manam reqsisqachu kanman karqa Daniel qanchis pusaqniyuq kapitulopi, tawaq chunka isqonniyuqman chunka iskayniyuqkama, qhari-warmi kaynin tikrakuyta; imaraykuchus paypa makillanpi karqa Bibliawan huk concordancia, mayqencha biblia simikunamanta mana ima willayniyuq. Mana reqsisqachu karqa “sur” nisqapaqwan “rum” nisqapaqwan t'aqayta, iskayninkuqa “hurquy” nisqamanmi tikrasqa kanku. Mana reqsisqachu karqa “miqdash” nisqapaqwan “qodesh” nisqapaqwan t'aqayta, iskayninkuqa “santuario” nisqamanmi tikrasqa kanku.

Manam qhawasqachu kanmanchu Bibliapi pachak tawa kutita tarikusqa “tamid” nisqa simipa chiqayninta. Mana qhawasqan chiqayqa (chaymantaqa qhawasqan chiqaypas kikinmi) kaymi karqan: Bibliapi hebreo simi “tamid” pachak tawa kutita llamk'asqa kaptinpas, Daniel librollapim hebreo simi “tamid” sutichakuy hina llamk'asqa kashan. “Tamid” nisqaqa hebreo simim, “sapa kuti kaq” niyta munan, hinaspataq Daniel libropi “lo diario” hina tikrasqa kashan.

Daniel qillqapi sapaqllanmi chay simi sutichaq hina llamk'achisqa kashan, huk isqun chunka isqunniyuq kutikamanqa imaraykuchus adverbio hina llamk'achisqa kashan. Chayrayku, Rey Jacobo Biblia nisqapa tikraqkunaqa Danielpa chay simita phisqa kuti sutichaq hina llamk'achisqawan tinkurispanku, chay wakin Bibliapa qillqaqkunaqaqa isqun chunka isqunniyuq kuti adverbio hina llamk'achisqankurayku, pruebakunaq llasayninwan kallpachasqaqa Danielpa chay simita sutichaq hina llamk'achisqanta allichayman hamuq karqanku. Danielta allichanankupaqmi, “sacrifice” nisqa simita Simiman yapanakurqanku, chayhinataq sutichaqa adverbio-man tukuchirqanku. Hinaspataq tikraqkunata allichanapaq, Ellen Whiteqa yuyaychasqa karqan kayta qillqanampaq: payqa, “‘Daily’ nisqawan tupanakusqanmanta rikurqani, ‘sacrifice’ nisqa simiqa runaq yachayninmanta yapasqa kasqanta, mana textoman pertenecesqanta; hinaspa Señorqa chaypa cheqaq qhawariyninta juicio p'unchaypa waqyayta qosqankuman qorqan,” nispa.

Millerqa, pay kikin testimoniunman hina, “sapa punchaw” nisqata entiendenanta maskharqa, chaytataq qhepaman 2 Tesalonicensespi entenderqa. Ichaqa, pay kikin testimoniunman hina, huk simita entiendenanta maskhaspaqa, sapa maypin chay simi llamk'achisqa kasqanta qhawariyman karqa, hinaspa chay simi Bibliapi isqun chunka isqun kutitaq hukninpi llamk'achisqa kashan. Ichaqa “sapa punchaw” nisqamanta testimoniunqa kayhinam: mana maypipas tarisqachu, Danielpa librollanpi, nispa rimarqa: “Ñawpaqman ñawirisqaytaq, mana huk casota tariyta atirqanichu maypin chay [sapa punchaw] tarikunanmanta, aswanpas Daniellapi.” Millerqa chay allin ancha chanin rumi-kuychaykunaman pusasqa karqa manam sapallan yachayta maskhaymanta rurayninraykuchu, aswanpas angelkunaq ministerionninwan payman qusqa Diospa revelacionninrayku.

Chaymiqa paypa “sapa p’unchayta” nisqamanta yuyaychakusqan allin kasqanraykun, ichaqa pisi chayamuywan. Manan reqsirqa atirqachu Danielpa qillqasqanpi “sapa p’unchayta” nisqa phisqa kutikama rimasqa kasqanmanta, chay kimsa kutimanta huk kutipi “sapa p’unchayta” “qechusqa” kasqanmanta, huk niraq ninakuyta rikuchisqanta, iskay huknin kutikunamanta hukniraqta. Huk kuti “sapa p’unchayta” nisqawan hebreo simi “rum” nisqa llamk’achisqa kachkan, chaymanta iskay huknin kutikunaqa hebreo simi “sur” nisqawanmi llamk’achisqa kachkan. Iskaynin simikunaqa “qechuy” hina t’ikrasqa kanku, ichaqa Daniel qillqapa pusaq ñiqin rakipi, chunka hukniyuq versículopi, “rum” nisqaqa “hoqarispas hatunchay” niyta nin, chaymanta chunka hukniyuq ñiqin rakipi, kimsa chunka hukniyuq versículopi, hinallataq chunka iskayniyuq ñiqin rakipi, chunka hukniyuq versículopi, “sur” nisqaqa “qichuy” niyta nin.

Babiloniaq mikhunata mikhuq hinaspa ukyakuq teólogo runakuna ninakunku, imaynatapas huk imata qichuspa chinkachinki chaypas, utaq huk imata hoqarinki chaypas, iskayninku huk laya qichusqa kasqanta rikuchin; chayrayku iskaynin simikuna huklla niyniyuq hina entiendesqa kananpaq kanku, nispa. Paykuna ninakunku, kimsa kuti “sapa p’unchay rurasqa” nisqa “qichusqa” kasqanqa sapa kuti qichuyta niqmi; chayta ruwaspaqa, Danielpa simi akllayninpi mana allinta qhawaykusqanta reqsichinku. Mana sut’ita chayta ninakunkuchu, ichaqa yuyayman apaqmanta yachachinku Danielqa kimsa kutipi “sur” simita llamk’achinan karqan, nispa; teólogo runakunapa yuyayninman hinaqa, sapa kutin “sapa p’unchay rurasqa” “qichusqa” kasqanpiqa kikillan imatam niyta munarqan.

Paykunaqa chaylla hina ruwanku “miqdash” nisqa simikunawan, “qodesh” nisqa simikunawanpas, iskayninku “sanctuary” nisqaman tikrasqa kashaqtin, pusaq kapitulupa chunka hukniyuqmanta chunka tawan niyuq versokunapi. Chay tawa versokunapi sapa “sanctuary” nisqaman riqsichisqapiqa, llapankutam Diospa sanctuarnanta rikuchin nispa sinchita takyakunku. Chaymanta hina yuyarispaqa, Danielqa kimsa riqsichisqakunapi llapampi “qodesh” nisqallata llamk’achinan karqan, mana chunka hukniyuq versopi “miqdash” nisqata llamk’achispa. Millerqa mana chay simikunapa sapaqchasqan riqsisqachu kanman karqan, ichaqa kunan pacha teologokunaqa riqsinku, hinaspa riqsispaqa mana ima sapaqchaypas reqsichikunanchu nispa takyakunku. Ichaqa Millerqa, simikunapa chay sapaqchasqankuna mana riqsispa, kunan pacha teologokunapa yuyayninmanta chimpap kaq yuyayman chayarqan.

Cheqaqmiqa kaymi: Danielqa ancha allinta, sumaqa qillqaqmi karqan; hebreo simita reqsispa, Babiloniapi huk yachaqkuna llapa yachaq runakuna kaptinku chay llaqtankupi, payqa chunka kuti aswan yuyaysapa kasqanmi juzgasqa karqan. Pipas hebreo simipa allin llamkayninta, hinallataq imayna chay sapaq historiapi cheqaqta rikuchisqa kanan kasqanta reqsisqa chayqa, Danielmi karqan. Danielqa sapa rimaykunata llamk’achirqa chayqa, chaymi hukniraykama yuyaykunata apamunanpaq karqan, pay kikin munasqanman hina cheqaqta rikuchinankupaq. Danielpa sut’inchasqa sapaq llamk’aynin, “santuario” nisqaman otaq “qichuy” nisqaman t’ikrasqa simikunapi reqsichisqa kaptin, chaykunaqa Millerpa “sapa punchaw” nisqamanta yachayninta sayachinmi; chay yachaytaqa Miller reqsirqaqmi chay kikin pasajepi, maypichus Pablo sut’inchan cheqaqta cheqnikuqkuna kallpayoq pantachiyta chaskinankupaq destinadokuna kasqankuta.

Cheqaqa chiqnikunata cheqnikuqkuna, hinaspa llullata creen, chay llullaqa sinchi musphayta rurachin, paykunapas Efraínpa machasqankunahinam rikuchisqa kanku; paykunataq iskay clasepi rikuchisqa kanku. Huk claseqa yachaysapa pushaqkunañam, huk claseñataq mana yachaq llaqtamasikuna, paykunaqa mana imatapas uyariyta munankuchu, aswanpas yachaysapakuna yachachisqallantam uyarinqaku. Paykunaqa llullakuna ukhupi pakakuqkuna kanku, wañuywanpas pactota ruraqkuna. Paykunaqa Habacuc iskaypi alma oqharisqa kaqkuna kanku, Mateo iskay chunka phisqapi mana yuyaysapa sipaskunapas paykuna kanku. Paykunaqa Millerpa musk'uyinpa takyachisqa cheqaqa qallariy simikunata qichuqkuna kanku, chaykunaqa tukukuypi chunka kutita aswan lliphyen, kayqa kunan pacha Israelpaq chunka kaq, qhipa kaq wanuchiya rikuchin; ñawpaq pacha Israelpaq chunka kaq, qhipa kaq wanuchiywan rikuchisqa hina.

Kay yachayta qatiqkusun hamuq qillqapi.

Hinaspa Señorqa Moisesqa nirqan: “Kay llaqtayqa maykamaqraqphi piñachiwankuq? maykamaqraqphi mana iñiwankuchu, paykunapa chawpinpi rikuchisqay tukuy señalkunataq? Unquywanmi paykunata maqasqaq, herenciankutaq qichusqaq; qanmantaq paykunamanta aswan hatun, aswan kallpasapa nacionta rurasqaq” nispa. Hinaspa Moisesqa Señorman nirqan: “Chaytaqa Egiptomanta runakuna uyarisunkumanmi, imaraykuchus qanpa atiywanmi kay llaqtata paykunamanta horqomurqanki. Hinaspa kay hallp'api tiyaqkunaman willasunkumanmi; paykunaqa uyariqankum Señor, qanmi kay llaqtapa chawpinpi kanki, Señor, qanqa uya uya rikuyki rikukusqanki, puyuykiqa paykunapa hawanpi sayasqa kasqanta, ñawpaqninpi purisqaykitaq p'unchawpi puyu columnaspi, tutapi nina columnaspi. Kunanqa sichus kay tukuy llaqtata huk runallatapas hina wañuchinki chayqa, sutiymanta uyariq nacionkuna rimaqakuqmi: ‘Señorqa mana atirqanchu kay llaqtata paykunaman jurasqan hallp'aman yaykuchiya; chayraykun ch'in pampa ukupi wañuchirqan’ nispa. “Kunanqa, mañakuyki, Señorniypa atiyin hatun kachun, imayna rimarqanki hina: ‘Señorqa unay sonqoyuqmi, ancha kuyapayakuqmi, huchata hinaspa pantayta pampachaqmi; ichaqa mana huchayuqta hina qhespichinchu, taytakunapa huchanta wawankunaman watukuqmi, kimsakaj hinaspa tawaykama miraykunamanpas.’ Mañakuyki, kay llaqtapa huchanta pampachay, kuyapayakuyniykipa hatun kayninman hina, imaynata Egiptomanta kaykama kay llaqtata pampacharqanki hina.” Hinaspa Señorqa nirqan: “Rimasqaykiman hinam pampachani. Ichaqa cheqaqtapuni kawsasqayrayku, tukuy kay pacham Señorpa gloriawan hunt'asqa kanqa. Imaraykuchus tukuy chay runakuna, gloriata hinaspa milagroykunata rikurqanku, Egiptopi hinaspa ch'in pampapi rurasqayta, kunanqa chunka kuti watukuwayta munaqanku, mana simiyta uyarispa; cheqaqtapuni mana rikunqakuchu taytankunaman jurasqay hallp'ata, nitaq piñachiwaqniykunamanta mayqenpas chayta rikunqachu. Ichaqa kamachikuqniy Calebqa, huk espírituyuq kasqanrayku, hunt'asqata qatiwasqanrayku, paytami yaykuchisqaq mayman yaykurqan chay hallp'aman; miraynintaq chayta hap'inqa” nispa. Números 14:11–24.